

Hodnotenie plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a rozpočtovej transparentnosti

Ján Tóth

O čom budeme dnes hovoriť

1. Darí sa naplňať hlavný cieľ ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti?
2. Je vláda transparentná pri rozpočtovaní?

O čom budeme dnes hovoriť

1. **Darí sa naplňať hlavný cieľ ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti?**
2. Je vláda transparentná pri rozpočtovaní?

Dlhodobá udržateľnosť – hlavný cieľ

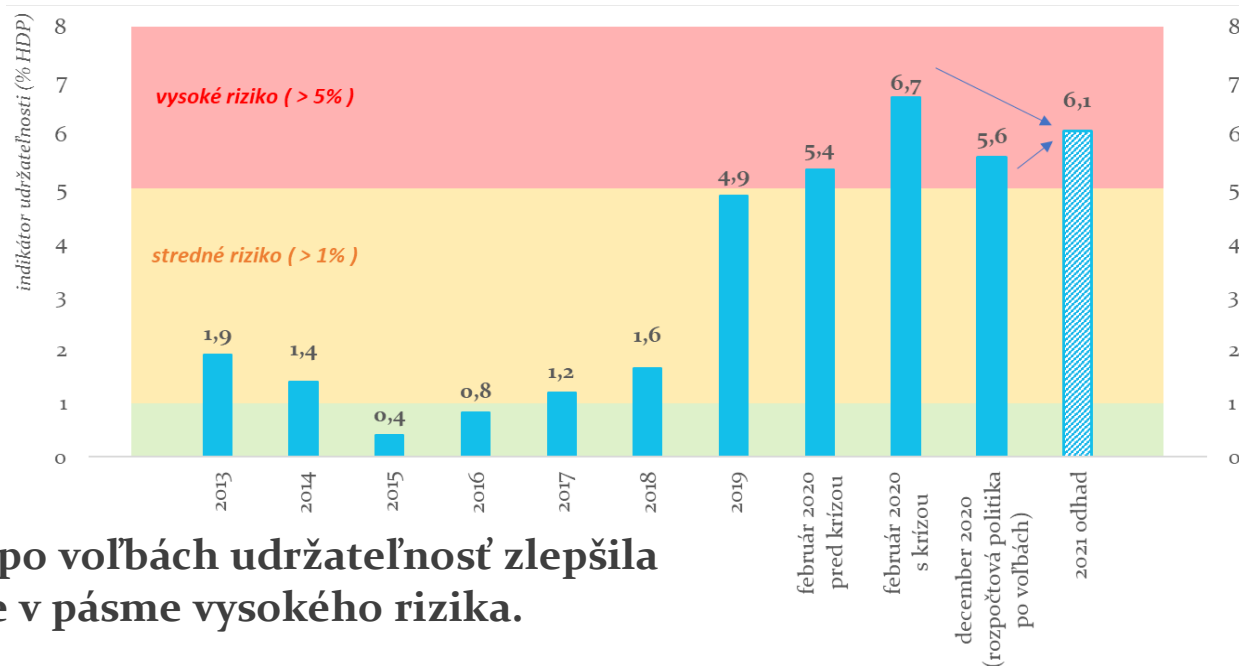
- Konečným cieľom rozpočtovej zodpovednosti je dosiahnuť udržateľné verejné financie.
- Od roku 2020 ukotvená aj v novele samotnej Ústavy Slovenskej republiky (čl 55a).

„Slovenská republika chráni dlhodobú udržateľnosť svojho hospodárenia, ktoré sa zakladá na transparentnosti a efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov. Na podporu cieľov podľa predchádzajúcej vety ústavný zákon upravuje pravidlá rozpočtovej zodpovednosti, pravidlá rozpočtovej transparentnosti a pôsobnosť Rady pre rozpočtovú zodpovednosť. „

Tento hlavný cieľ sa nedarí naplniť ...

- Ešte pred krízou sme sa dostali do **vysokého rizika (nad 5 % HDP)** a udržateľnosť bola tak **na najhoršej úrovni od roku 2013** (kombinácia vyššieho štrukturálneho deficitu a opatrení v dôchodkoch).
- Kríza to ďalej ešte prirodzene zhoršila, prispela **1,2 % HDP**.
- **Nová hospodárska politika po voľbách udržateľnosť zlepšila zatiaľ nedostatočne, stále je v pásme vysokého rizika.**

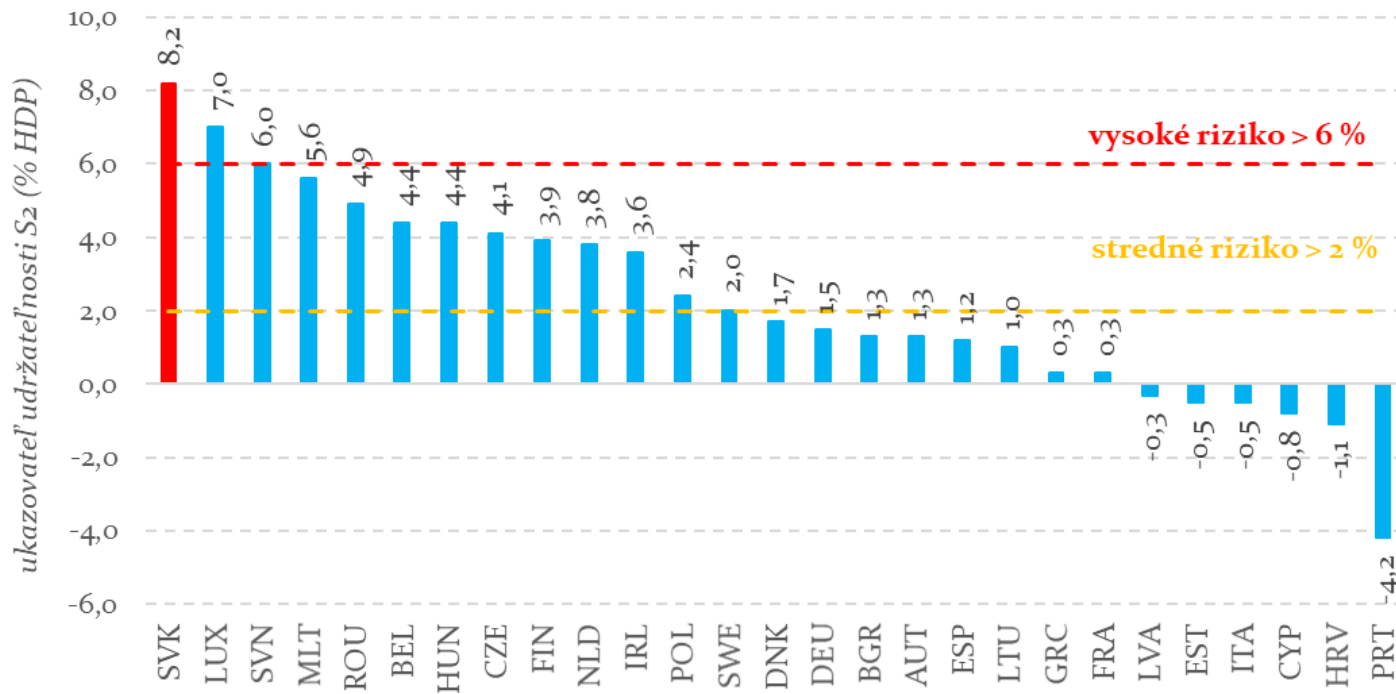
Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti RRZ (v % HDP)

Zdroj: RRZ (ukazovateľ udržateľnosti podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti)

...a máme najhoršiu dlhodobú udržateľnosť v rámci EÚ

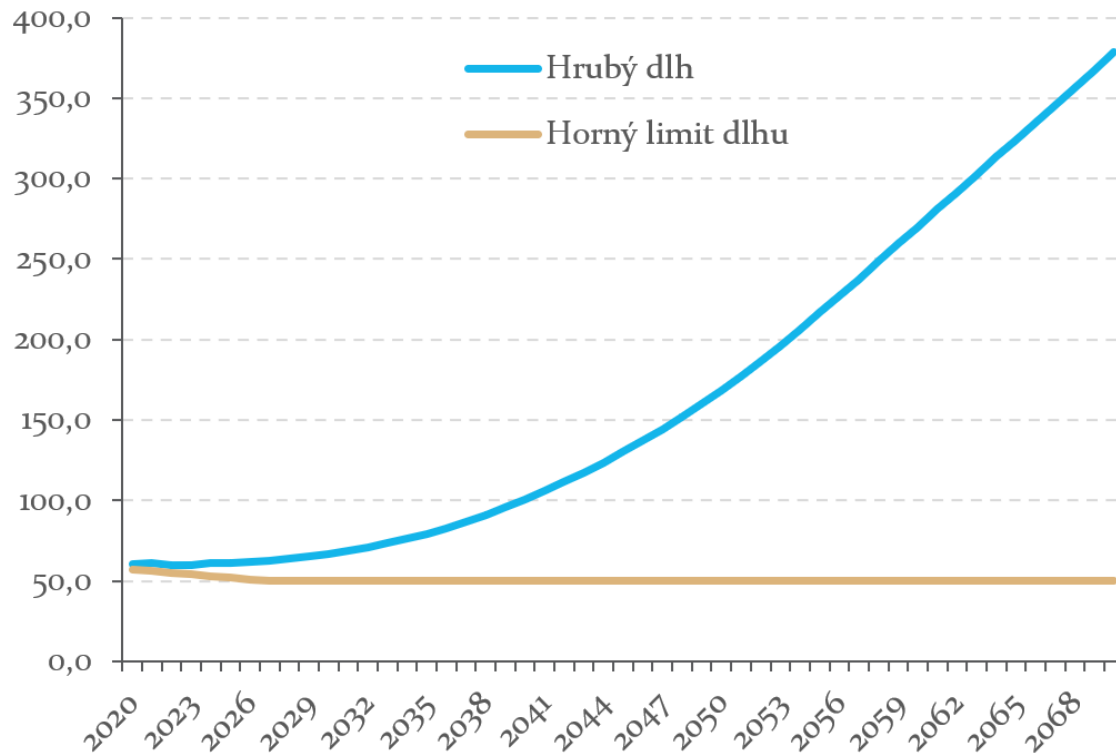
Medzinárodné porovnanie indikátora S_2 (% HDP, výpočet Európskej komisie)

Zdroj: EK

Dlhodobá projekcia dlhu SR bez opatrení

- Bez dodatočných opatrení v roku 2040 dosiahne hrubý dlh verejnej správy **100 % HDP**.
- Do roku 2070 úroveň hrubého dlhu by prekonalala **350 % HDP**.
- **Problémy s financovaním dlhu by však na finančných trhoch nastali omnoho skôr.**

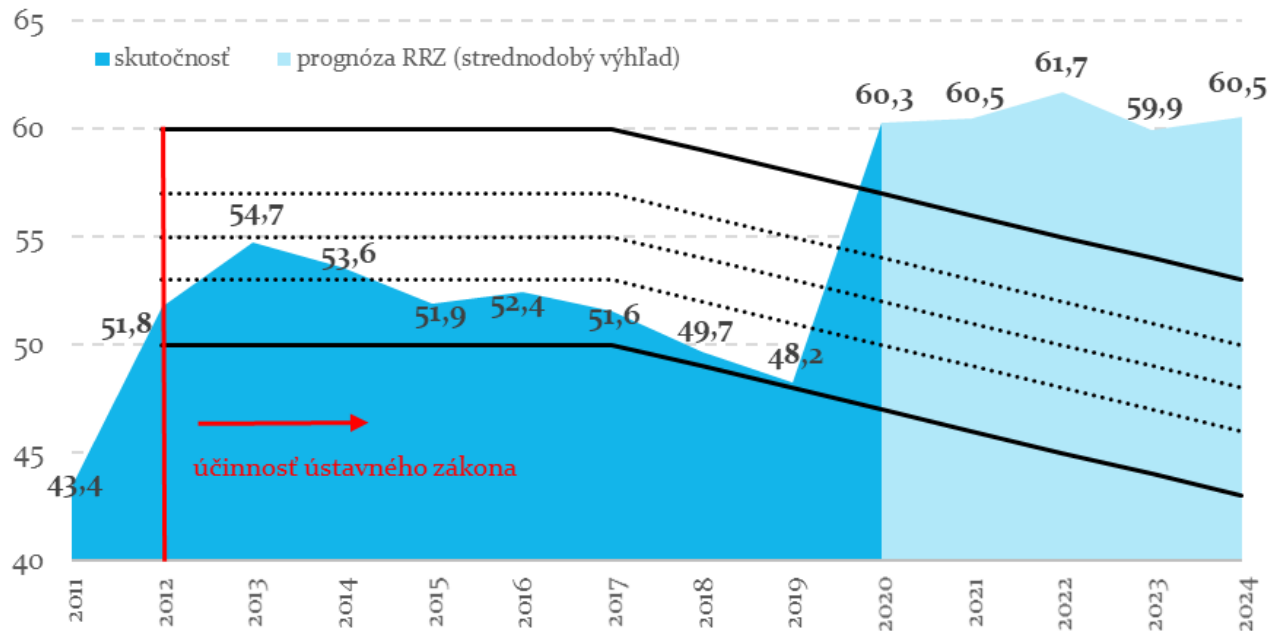

Po účinnosti ústavného zákona sme sa hneď v prvej kríze dostali nad hornú hranicu limitu na dlh

Hrubý dlh 2020
60,3 % HDP

Hranica horného
limitu na dlh pre 2020
57 % HDP

Prekročenie o
viac ako 3 pb.

Momentálne uplatňované sankcie

Sankčné pásma v roku 2020

Reputačné náklady 1

Reputačné náklady 2

Reputačné náklady 3

Konsolidácia v štátnom
rozpočte

Konsolidácia naprieč
celou verejnou správou
1

Konsolidácia naprieč
celou verejnou správou
2

Reputačné náklady 4

1.
47 - 50

MFSR zasiela zdôvodnenie
NRSR + opatrenia

2.
50 - 52

Vláda zasiela zdôvodnenie
NRSR + opatrenia

Zmrazenie plátov členov vlády

3.
52 - 54

Vláda zasiela zdôvodnenie
NRSR + opatrenia

Zmrazenie plátov členov vlády

Nemožnosť použitia rezervy
predsedu vlády a vlády

MFSR viaže 3% výdavkov
aktuálneho štátneho rozpočtu

Rozpočet s medziročne
nerastúcimi výdavkami

4.
54 - 57

Vláda zasiela zdôvodnenie
NRSR + opatrenia

Zmrazenie plátov členov vlády

Nemožnosť použitia rezervy
predsedu vlády a vlády

MFSR viaže 3% výdavkov
aktuálneho štátneho rozpočtu

Rozpočet s medziročne
nerastúcimi výdavkami

Vyrovnané hospodárenie

5.
nad 57

Vláda zasiela zdôvodnenie
NRSR + opatrenia

Zmrazenie plátov členov vlády

Nemožnosť použitia rezervy
predsedu vlády a vlády

MFSR viaže 3% výdavkov
aktuálneho štátneho rozpočtu

Rozpočet s medziročne
nerastúcimi výdavkami

Vyrovnané hospodárenie

Výslovenie dôvery vláde

Uplatňované
sankcie

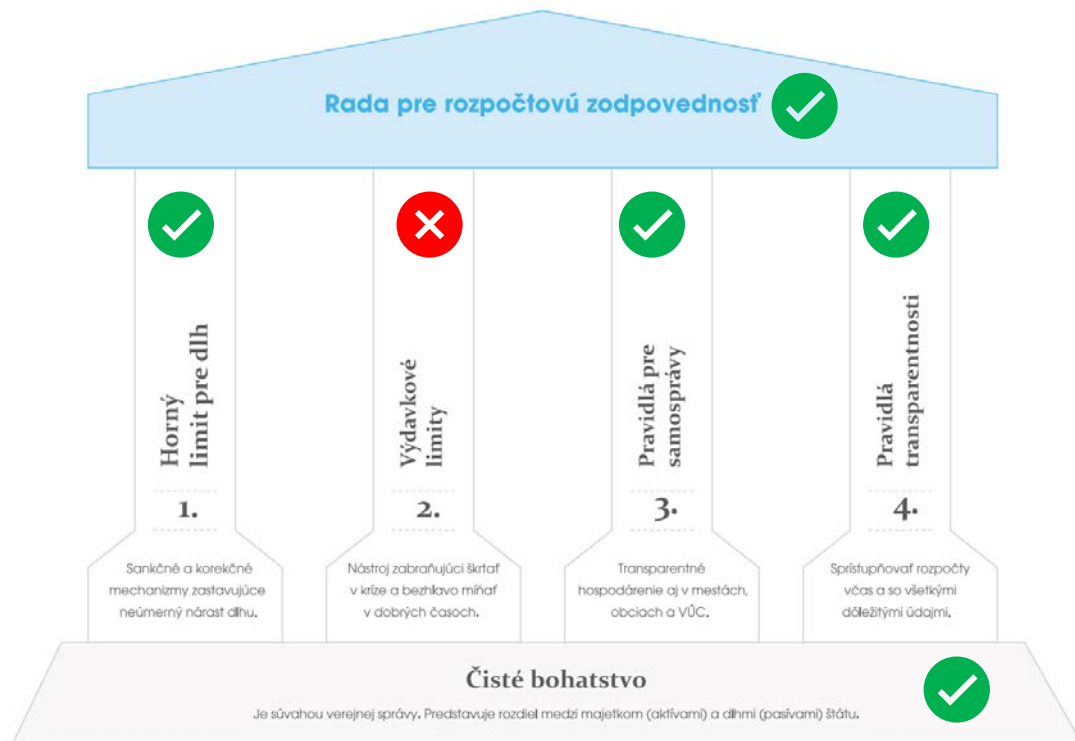
Neuplatňované
sankcie
počas 24 mesiacov
od schválenia
programového
vyhlásenia vlády
(nezávisle od
volieb)

Nezavedené do praxe

(protiústavný stav, potreba prijať pravidlá vo forme zákona)

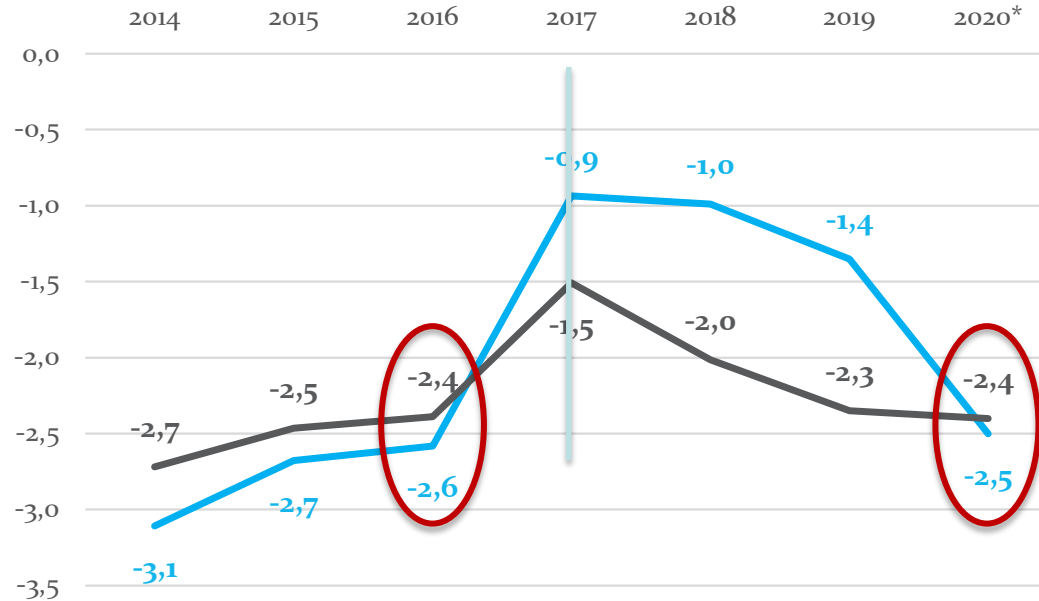
GIBA, M., BUJŇÁK, V.: Ústavnoprávna analýza vybraných ustanovení ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti zo dňa 31.07.2020, s. 29: „Ak v súčasnosti nejestvujú efektívne výdavkové limity, ktorých existenciu predpokladá čl. 7 ods. 3 v spojení s čl. 1 ÚZozR, potom ide o **protiústavný stav**, za ktorý nesú zodpovednosť tie subjekty, ktoré majú povinnosť tieto limity v adekvátnej podobe vytvoriť. Je dôležité im túto skutočnosť intenzívne pripomínať a pritom zdôrazňovať, že nejde o maličkosť, ale o otázku dodržiavania ústavného poriadku štátu.“

Výdavkové limity motivujú k úsporám v dobrých ekonomických časoch a naopak umožňujú pomoc ekonomike v horších časoch.

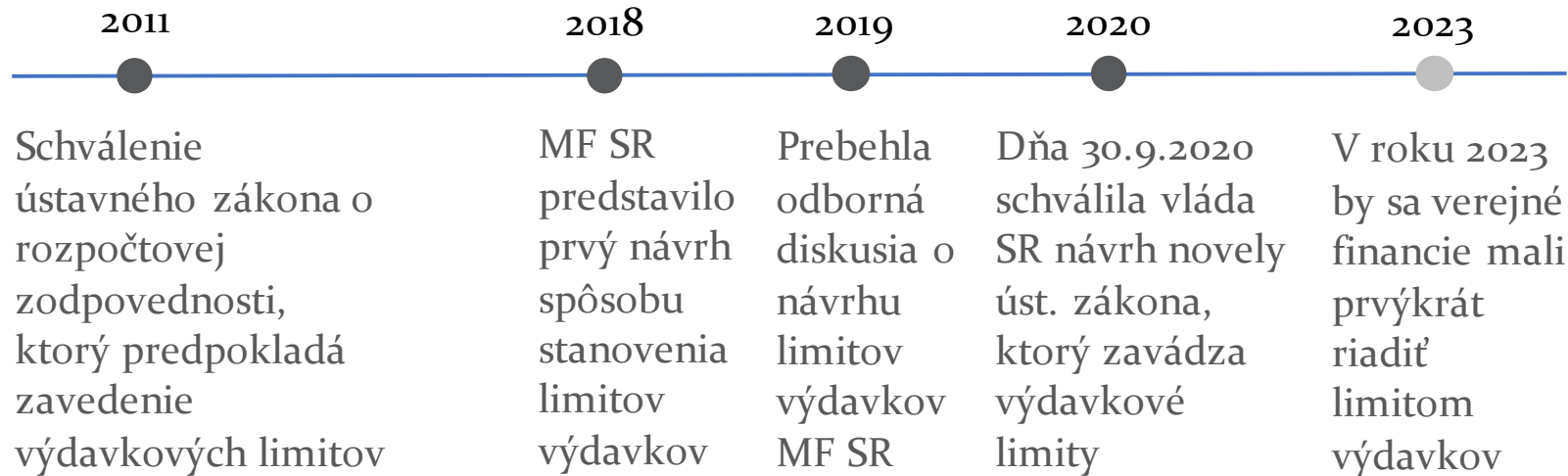
Na Slovensku v dobrých časoch dochádzalo od roku 2017 k zhoršovaniu trendov v predkrízových deficitoch.

Deficit a štrukturálny deficit (% HDP) pred krízou

*2020 je odhad RRZ pri pokračovaní fiškálnych trendov bez krízy a zmeny hosp. politiky. Hosp. politika novej vlády prispela k zlepšeniu salda o 0,2 % HDP (koncoročný deficit bez krízy by bol 2,3% HDP).

Nenaplnenie ústavného zákona trvá už takmer 10 rokov

- Vláda SR dňa 30. septembra 2020 schválila návrh novely ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti, ktorým by sa záväzné limity verejných výdavkov zaviedli.
- **RRZ vníma pozitívne fakt, že ústavné ukotvenie výdavkových limitov by výrazne prispelo k posilneniu záväznosti pravidla.**

Čo nás stál kompromis nemať výdavkové limity

Čiastočná nefunkčnosť ústavného zákona

1. Dlh sa v najbližšej kríze prehupol cez horný limit dlhu, dokonca aj cez 60% HDP Maastrichtský limit
2. Najhoršia dlhodobá udržateľnosť od roku 2013
3. Štát mal problém sa financovať v minulom roku (aj kvôli čistý/hrubý dlh)

O čom budeme dnes hovoriť

1. **Darí sa naplňať hlavný cieľ ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti?**
2. **Je vláda transparentná pri rozpočtovaní?**

Čo sa v transparentnosti zlepšilo (1)

- **Pravidlá rozpočtovej transparentnosti definované ústavným zákonom boli z formálneho hľadiska takmer v plnej miere splnené.**
- Vo viacerých oblastiach došlo v roku 2020 k zlepšeniu v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi:
 - Od začiatku roku 2021 došlo **k rozšíreniu prognózy Výboru** pre daňové prognózy o vybrané položky nedaňových príjmov a výdavkov
 - Vo väčšej miere došlo k **prepojeniu revízií výdavkov s rozpočtovým procesom**, keďže sa do rozpočtu zapracovali opatrenia identifikované revíziami aj v iných oblastiach ako v sektore zdravotníctva
 - Zvýšila sa **porovnateľnosť rozpočtovaných údajov so skutočnosťou** zapracovaním predpokladov o úpravách Štatistického úradu SR
 - Legislatívne sa upravili **pravidlá pre tvorbu a použitie rezerv** v štátnom rozpočte

Čo sa v transparentnosti zlepšilo (2)

- **RRZ pozitívne vníma aj zlepšenie prístupu k údajom od Štatistického úradu SR** (štvorstranná dohoda medzi ŠÚ SR, MF SR, NBS a RRZ o výmene informácií), čo sa prejavilo najmä pri včasnom zverejnení hodnotenia výsledkov hospodárenia rozpočtu za rok 2020.
- RRZ sa stala členom pracovnej skupiny Štatistického úradu SR zaoberajúcej sa metodickými otázkami vykazovania verejných financií, o čo sa snažila od svojho vzniku.

- **Niektoré negatíva naďalej pretrvávajú:**
 - **Za veľký nedostatok trojročného rozpočtu možno považovať, že bol zostavený v súlade s rozpočtovým cieľom iba v roku 2021, nie v ďalších rokoch.**
 - **Príjmy z dividend boli opätovne netransparentne rozpočtované.**
 - **Vláda opätovne schválila dôležité legislatívne zmeny aj po tom, ako schválila návrh rozpočtu a predložila ho do parlamentu, bez zahrnutia dopadov prijatých opatrení do rozpočtu.**
- + **Súčasný legislatívny rámec schvaľovania rozpočtu v Národnej rade SR nie je z pohľadu predmetu a obsahu schvaľovaných dokumentov vyhovujúci.**
 - Rozpočtovanie na hotovostnej báze a len štátny rozpočet je prežitok
 - Rozpočet by sa mal schvaľovať v ESA2010 (celý sektor), aby bolo vidieť vplyv na deficit a dlh a ľahšie by sa zaviedli výdavkové limity
 - To umožní lepšiu a kvalitnejšiu diskusiu a rozhodovanie (viď príklad poslednej novely štátneho rozpočtu)

Kancelária Rady pre
rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia